

DIŞ EKONOMİK HABERLER

- ✓ Dünya Gelirinin Yarıısı Zengin Ülkelerin
- ✓ Almanya'nın Dış Ticaret Fazlasında Azalış Eğilimi
- ✓ Almanya: Mayıs Tüketici Fiyatları
- ✓ İngiltere: Nisan Dış Ticaret Verileri
- ✓ AB Referandumları ve Türkiye
- ✓ Merkel Türkiye'nin AB Üyeliğinin Yeniden Düşünülmesini İstiyor
- ✓ ABD, Türkiye'yi Konuşuyor
- ✓ Amerika'daki Tahvil Getirileri Daha Fazla Düşebilir mi?
- ✓ İtalya'nın Euro Alanı Üyeliği Tartışılıyor
- ✓ Blair Geri Ödeme Konusunda AB Liderlerinin Baskısı Altında
- ✓ G8'den Petrol Şirketlerine Vergi Teşvik Planı
- ✓ Avrupa, Birleşme ve Satın Alma Anlaşmalarında Amerika'yı Geride Bırakıyor
- ✓ Euro Alanı, Başarılı Para Birliği İçin Mücadeleye Başlıyor
- ✓ İngiltere Mali Hizmetler Birimi Üst Düzey Yetkilisi Citigroup'a Geçti
- ✓ AB Liderlerinin Genişleme Başarısını Daha İyi Pazarlaması Gerekiyor
- ✓ Avrupalı Liderler "Yanlış Cevabın" Sonuçlarıyla Karşı Karşıya
- ✓ Avrupa: Tamam mı Devam mı?
- ✓ Sosyal Avrupa'nın Sahte Zaferi
- ✓ Korumacılık Kaygılarına Rağmen Sıkı Kurallar Dünya Ticaretini Ayakta Tutuyor

Dünya Gelirinin Yarıısı Zengin Ülkelerin

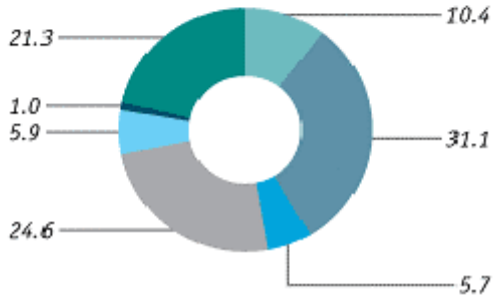
Üretim, Ticaret ve Nüfus Toplamının Yüzdeleri

Dünya GSYİH*

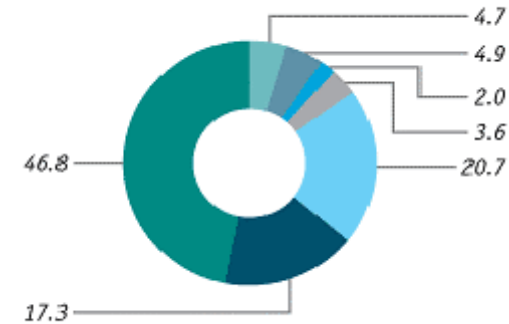

Mal ve Hizmet İhracatı

IMF verilerine göre, zengin ülkeler dünya nüfusunun sadece yüzde 15'ine, GSYİH'sının ise yüzde 50'sine sahip. Ticaretle de zengin ülkeler baskın konumda. Dünya genelinde ihracatın üçte biri Euro alanından yapılırken bu alan dünya nüfusunun sadece yüzde 5'ini kapsıyor. İhracatın sadece yüzde 6'sı Çin'in abartılan ihracat makinesinden kaynaklanıyor.

Nüfus

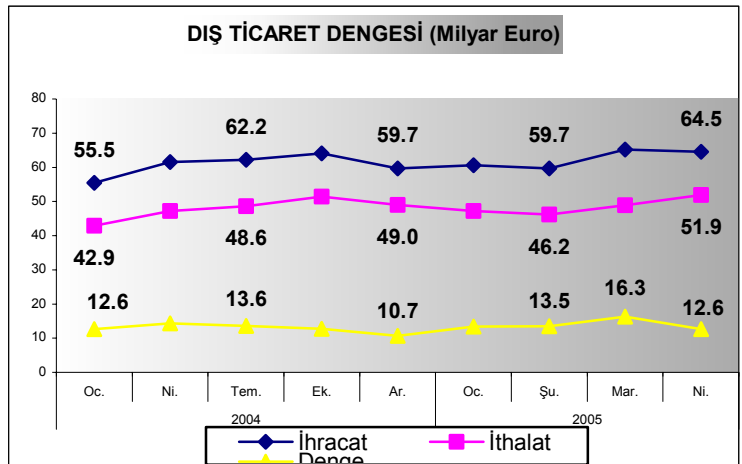

Kaynak: IMF *Satın Alma Gücü Paritesine Göre
The Economist, 4 Haz 2005, s.102

Almanya'nın Dış Ticaret Fazlasında Azalma Eğilimi

Federal İstatistik Bürosunun geçici verilerine göre Almanya'nın Nisan ayında dış ticaret fazlası Mart ayına göre 3.7 milyar euro azalarak 12.6 milyar euro oldu. 2004 yılı Nisan ayına göre ise 1.7 milyar euro azalış kaydedildi.

Nisan ayında toplam ihracat Mart ayına göre 700 milyon euro azalırken, geçen yılın aynı ayına göre 3 milyar euro artış kaydederek 64.5 milyar euro oldu. Toplam ithalat ise Mart ayına göre 3 milyar euro, 2004 yılı Nisan ayına göre 4.7 milyar euro artış göstererek 51.9 milyar euroya ulaştı.

Toplam ihracatın 41.9 milyar euro su AB ülkelerine yapılırken toplam ithalatın 51.9 milyar euro su bu ülkelerden yapıldı.

Ocak Nisan döneminde toplam ihracat 250 milyar euro, toplam ithalat 194.2 milyar euro ve dış ticaret fazlası da 55.8 milyar euro oldu.

Cari İşlemler Dengesi(Milyar Euro)

	Nisan		Ocak-Nisan	
	2004	2005	2004	2005
Dış Ticaret	14.3	12.6	55.6	55.9
Hizmetler	-2.1	-1.2	-9.2	-7.5
Net Faktör Gelirleri	-1.3	-2.1	-1.7	-0.3
Cari Transferler	-1.9	-1.5	-7.6	-8.8
Diğert Ticari Kalemler	-0.7	-0.9	-3.3	-4.3
Cari İşlemler	8.4	7.0	33.9	34.9

Nisan ayında cari işlemler dengesi 7 milyar euro fazla verdi. Dış ticaret dengesi, hizmetler dengesi, net faktör gelirleri, cari transferler ve diğer ticaret kalemlerinden oluşan cari işlemler dengesindeki fazla 2004 yılı Nisan ayında 8.4 milyar euro olmuşt u.

2004 yılı Ocak- Nisan döneminde 33.9 milyar euro olan cari işlemler fazlası da 2005 yılının aynı döneminde 34.9 milyar euroya yükseldi.

www.destatis.de, 9 Mayıs

Almanya’da Tüketici Fiyatları Mayıs Ayında Artış Kaydetti

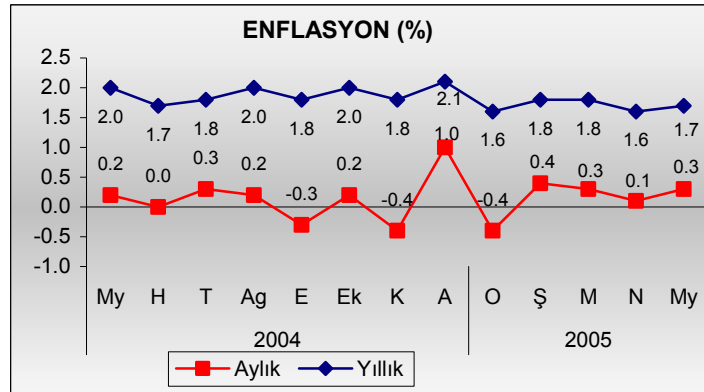
Federal İstatistik Bürosu’nun açıklamalarına göre Almanya’da tüketici fiyatları 2005 yılı Mayıs ayında bir önceki aya göre yüzde 0.3 arttı. 12 aylık artış ise yüzde 1.7 oldu.

Mayıs ayındaki artışta mineral petrol ürünlerindeki artış belirleyici oldu. Isıtma için kullanılan yakıtlar ve motor yakıtları hariç tutulduğ und a yıllık tüketici fiyatları artışı yüzde 1.5 olarak hesaplandı.

2005 yılı Mayıs ayında bir önceki yıla göre özellikle yurt içi yakıt fiyatlarındaki artış yüzde 20.9 ile ortalamanın üzerine çıktı.

Motor yakıtı fiyatları yüzde 1.2 (dizel yakıtı fiyatları yüzde 9.6) artarken, elektrik yüzde 4.4, gaz yüzde 4.8 ve ısıtma için kullanılan yakıt fiyatları yüzde 12.7 arttı. Nisan ayına göre ise yurt içi yakıt fiyatları yüzde 5.3, motor yakıtı fiyatları yüzde 0.3 geriledi. Isıtma için kullanılan yakıt fiyatları ise yüzde 1.9 arttı.

www.destatis.de, 9 Haziran

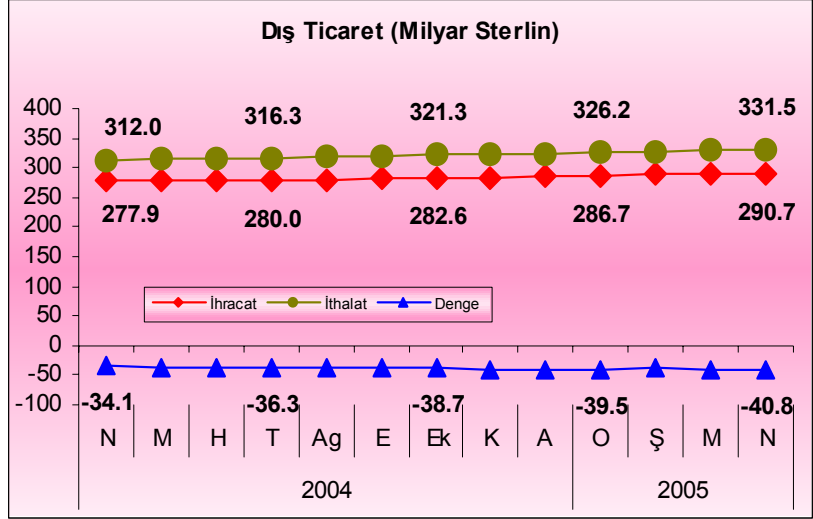
İngiltere’nin Dış Ticaret Açığı Nisan Ayında Arttı

Ulusal İstatistik Bürosu tarafından yapılan geçici tahminlere göre, İngiltere’nin Mart ayında 3.2 milyar sterlin olan mal ve hizmet ticareti açığı Nisan ayında 3.4 milyar sterline yükseldi. 12 aylık dış ticaret açığı ise 40.8 milyar sterline ulaştı.

2005 yılı Nisan ayında toplam mal ihracatı yüzde 1.9 artarak 17 milyar sterline, toplam mal ithalatı da yüzde 2.4 artışla 21.9 milyar sterline yükseldi. Mal ticareti açığı ise 200 milyon sterlin artışla 4.8 milyar sterlin oldu.

Nisan ayında AB ülkelerine yapılan ihracat yüzde 1.2 artışla 9.7 milyar sterlin olurken 11.9 milyar sterlin olan ithalat ise bir önceki aya göre önemli bir değişiklik kaydetmedi. AB dışındaki ülkelere yapılan ihracat yüzde 2.8 artarak 7.3 milyar sterline, bu ülkelere yapılan ithalat ise yüzde 5 civarında artarak 9.9 milyar sterline yükseldi.

www.statistics.gov.uk, 9 Haziran

AB Referandumları ve Türkiye

AB referandumlarından önemli ölçüde zararlı çıkan ülkenin muhtemelen Türkiye olacağı düşünülüyor. AB anayasasının Fransa ve Hollanda'da reddedilmesinin Türkiye'nin AB tam üyeliğini nasıl etkileyeceği tartışılırken Türkiye Başbakanı Tayyip Erdoğan ve AB yetkilileri hayır oylarının Türkiye'nin adaylığını etkilemeyeceğini kaydediyor. AB liderlerinin 3 Ekim'de Türkiye ile tam üyelik müzakerelerine başlama kararı, ancak AB'ye üye 25 ülkenin oy birliği ile değiştirebileceği siyasi bir karar olarak nitelendiriliyor. Anayasanın reddinin, Türkiye'nin daha kolay uyum sağlayabileceği daha güçsüz bir AB'ye yol açabileceği belirtilse de gerçekte durum Türkiye için daha endişe verici olabilir.

Türkiye Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan, Fransa ve Hollanda'da çıkan hayır kararının, "AB'nin iç sorunu" olduğunu iddia ediyor. Ancak karar, Avrupa çapında Birliğin daha fazla genişlemesine ve fakir, büyük ve Müslüman ülke Türkiye'nin katılımı fikrine karşı artan düşmanlığı da yansıtıyor. Alman Hıristiyan Demokratların (CDU) Eylül'deki seçimi kazanması Türkiye için büyük bir tehdit oluşturacak çünkü CDU lideri Angela Merkel Türkiye'nin üyeliğine şiddetle karşı çıkıyor ve bunun yerine Türklerin reddettiği "imtiyazlı ortaklığı" teşvik ediyor. Fransa'nın 2007 cumhurbaşkanlığı seçiminin muhtemel adayı Nicolas Sarkozy de Türkiye'nin tam üyeliğine karşı çıkıyor.

Öte yandan AB'nin Ankara büyükelçisi Hansjörg Kretschmer, Türkiye'nin Avrupa'daki karmaşaya aldırılmadan müzakere tarihini kazandıran büyük reformları uygulamaya devam etmesi gerektiğini vurguluyor.

Türkiye'nin Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanı Ali Babacan'ın AB başmüzakerecisi seçilmesi olumlu bir gelişme olarak düşünülüyor. Türkiye, Kıbrıs dahil on yeni ülkeyi kapsayacak biçimde AB ile olan gümrük birliği anlaşmasını genişletmek amacıyla protokol

imzalamak üzere. Yeni Türk Ceza Kanunu yürürlüğe girdi. Ancak, birtakım radikal hükümlere rağmen kanun tartışmalı maddeler de içeriyor.

Geçtiğimiz günlerde mahkeme, ana dilde eğitim alınabilmesini talep eden Eğitim sendikasının kapanmasına karar verdi. Türk akademisyenler, Adalet Bakanı Cemil Çiçek'in kendilerini Türkiye'yi sırtından vurmakla suçlaması üzerine Ermeni trajedisinin tartışılacağı konferansı iptal etmek zorunda kaldı.

Türkiye'de laik kesim, Tayyip Erdoğan'ın izinsiz Kuran kursu vermenin cezasını azaltan kanunu yürürlüğe sokma hareketini Erdoğan'ın AB'ye değil İslami teokrasiye yaklaşma isteği olarak değerlendiriyor. Böyle bir istek, hiç şüphesiz Türkiye'nin Avrupa'daki bir çok düşmanını sevindirecektir.

The Economist, 4 Haziran, Syf:30-31

Merkel Türkiye'nin AB Üyeliğinin Yeniden Düşünüldüğünü İstiyor

Alman Hıristiyan Demokrat Birliği (CDU) lideri Angela Merkel, Avrupa Birliği anayasasının Fransa ve Hollanda'da reddedilmesinin Birliğin işleyişini değiştireceğini ve bundan sonraki dönem için Türkiye'nin AB'ye tam üyeliğinin tekrar düşünülmesi gerektiğini kaydetti. Merkel bir yandan partisinin öne sürdüğü Türkiye'nin AB'ye "imtiyazlı ortaklığı" önerisini teşvik ederken diğer yandan Eylül ayında yapılacak erken seçimlerde Almanya'nın Başbakanı olacağı düşünüldüğünden kendi liderliğindeki hükümetin dış politikalarının da sinyallerini veriyor.

Hıristiyan Demokratlar Birliği'nin (CDU) ve Hıristiyanların muhtemel koalisyon ortağı Liberal Özgür Demokratlar'ın (FDP) Başbakan Schröder'in saygı duyulan uluslararası devlet adamı kimliğinden ve Irak savaşına muhalefetinden faydalanması çabaları karşısında dış politikada konumlarını güçlendirmeleri gerektiği düşünülüyor.

CDU Parlamento Dışişleri sözcüsü Friedbert Pflüger, Fransa ile Hollanda'nın hayır oylarının ardından en azından kısmen AB'nin genişlemeyi takiben siyasi yetkilerini de "genişletmesini" nedeniyle Avrupa'nın krize girdiğini belirtti. Bu demektir ki Hıristiyan Demokratların liderliğindeki bir hükümet, AB ortaklarını Türkiye'nin üyelik müzakerelerinde imtiyazlı ortaklık önerisini kabul etmeye ikna ederek genişlemeyi geçici bir süre durdurma yollarını arayacak. Ancak Pflüger, Hıristiyan Demokratların liderliğindeki bir hükümetin 3 Ekim tarihinde Türkiye ile müzakerelerin başlamasını durdurmaya ve Romanya ile Bulgaristan'ın da üyeliklerini engellemeye çalışmayacağını vurguluyor.

Pflüger kendilerinin iktidarı döneminde AB entegrasyonunun Alman dış politikasının temel dayanağı olarak kalacağını belirtiyor. Hıristiyan Demokrat Parti lideri, ABD'nin Irak'a müdahalesini desteklerken Pflüger, Türkiye'nin AB'ye girmesini destekleyen Washington ile bu konudaki görüş ayrılıklarının ilişkilerini tehlikeye sokmayacağını kaydediyor.

Öte yandan Schröder'in Rusya Devlet Başkanı Putin ile olan yakınlığına karşılık Hıristiyan Demokratların liderliğindeki hükümet, Rus hükümetindeki otoriter eğilimlerden dolayı Rusya ile ilişkilerini mesafeli tutacak.

Hıristiyan Demokratlar, iktidara gelmeleri durumunda ABD ile anlaşmaya varmadan AB'nin Çin'e yönelik silah ambargosunun kaldırılmasına karşı çıkacaklar.

Financial Times, 3 Haziran, Syf:4

ABD, Türkiye'yi Konuşuyor

Müslüman dünyasında demokratikleşmenin sorunlara yol açmayacağını düşünen Bush yönetimi, bu fikrinin doğruluğunu test etmek için Türkiye'yi izlemelidir. Bu ülkede demokratik reformlar, bir zamanların sakin Türk-Amerikan ilişkilerini hoş olmayan kamuoyu tartışmalarına konu etti.

Türkiye Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan, Başkan Bush ile görüşmek üzere gelecek hafta Washington'a gidiyor*. Her iki lider de, Irak ile ilgili anlaşmazlık sürecinde yıpranan Türk-Amerikan ilişkilerini güçlendirme fırsatı bulacak.

Taraflar, stratejik ortaklık kurmaya hevesli görünüyor. Erdoğan'ın danışmanlarından birine göre, Erdoğan Türkiye'nin ciddi bir reform sürecinde olduğu konusunda Bush'u ikna etmek istiyor. ABD'li bir yetkili ise ABD yönetiminin Türkiye'ye desteklerini tekrar dile getirmek ve Erdoğan'ın Amerikan karşıtı tutumlarla nasıl başa çıkacağını duymak istediğini kaydediyor.

İstanbul Bilgi Üniversitesi profesörü Soli Ozel, bu ziyaretin ilişkileri güçlendirmek ya da bozmak türünde olacağını belirtiyor ve ortaklığın tekrar sağlanmasında her iki tarafın da çıkarlarının nerede çakışıp nerede örtüşeceğini ifade ederken dürüst olması gerektiğini sözlerine ekliyor.

Erdoğan'ın başkanlığındaki hükümet, teoride ABD'nin Müslüman dünyasında görmek istediği bir örnek. Hükümet bir yandan serbest piyasa reformları ve demokratik özgürlükler konusunda kararlı bir tutum izlerken bir yandan da kökleri ülkenin Müslüman nüfusuna bağlı olup dinci eğilimleri de içermektedir. Bu bağlamda parti, resmi olarak laik bir devlette modern, hoşgörülü İslami siyaseti yansıtır.

İkilinin 2002 sonlarındaki buluşmasında Başkan Bush, Erdoğan'ı dini görüşlü bir reformist olduğu için tebrik etmişti. Bir Türk yetkiliye göre Bush, o dönemde Erdoğan'ın ziyaretini memnuniyetle karşılarken "Her ikimiz de yaratana inanıyoruz ve bunu kabul etmekten utanmıyoruz. Sanırım iyi anlaşacağız" dedi.

Daha sonraki dönemde bir çok Türk'ün karşı çıktığı Irak savaşı yaşandı. Washington, Türk parlamentosunun Amerikan birliklerinin Türkiye üzerinden Irak'a saldırmasına izin vermemesinden büyük rahatsızlık duydu. Öte yandan Türkiye, Irak lideri Saddam Hüseyin'in devrilmesini takiben oluşan kaos ortamından ve Amerika'nın PKK terör örgütünün saldırılarını kontrol edememesinden büyük oranda etkilendi. Türk basını, Amerikan karşıtı haberlerle dolmaya başladı. Erdoğan liderliğindeki partinin önemli bir üyesi, Felluce'de yaşananları "soykırım" olarak nitelendirip ABD'yi suçladı.

Erdoğan hükümeti döneminde, İsrail ile olan yakın ilişkiler de bozuldu. Türkiye'deki Yahudiler topluluğunun başkanı Silvyo Ovadya'ya göre, son birkaç yılda Türkiye'de anti-Semitizm savunucuları ve "Kavgam" ve diğer anti-Semitist kitaplar en çok satan kitap oldular. Ovadya, Hükümetin aşırı Müslüman uçlar arasında bu eğilimi kontrol etmek için önlemler aldığını, ancak Erdoğan'ın daha fazlasını yapmasını dilediğini sözlerine ekliyor.

* Çevirenin notu: Başbakan Erdoğan, 8 Haziran 2005 tarihinde ABD Başkanı Bush ile görüşmek üzere Washington'a gitmiştir.

Geçmişte bu sorunların olabileceği düşünülemezdi. Türkiye, Müslüman dünyasında İsrail'in en iyi dostu ve Soğuk Savaş boyunca en önemli müttefikiydi. ABD Büyükelçisi Eric Edelman Türk gazetesi Radikal ile yaptığı röportajda, yıllardır bu ilişkinin bir tür seçkinler ilişkisi (güvenlik seçkinleri) olduğunu ve daha demokratik Türkiye ile sadece seçkin tabaka ile değil daha geniş çaplı kamu oyu ile de ilgilenilmek zorunda olduğunu kaydetti. Bu kamuoyu tartışmaları, Amerikan karşıtı görüşlerle daha da ateşleniyor.

Türk askeri liderlerin ve iş dünyası liderlerinin, Amerikan karşıtı tutumların kontrolden çıkmasından rahatsız olmaları üzerine Erdoğan tutum değiştirdi. Türkiye'nin güneydoğusunda Incirlik hava üssünde ABD askeri uçaklara yeni haklar verdi. Partisine yaptığı konuşmasında Amerika ile iyi ilişkiler kurulmasının önemini vurguladı. İsrail'e gezi düzenledi ve Bush ile görüşme talep etti.

Fransa ve Hollanda'da AB anayasası referandumlarında çıkan hayır oyları Türkiye'nin Birliğe katılmasına karşı seçmenlerin düşmanlığını yansıtmaya rağmen Türkiye'nin bu durumu olgunlukla karşılaması Washington'un güvenini tazeliyor. Türkiye'nin AB baş müzakerecisi Ali Babacan, katılım müzakerelerinin belirlendiği gibi 3 Ekim'de başlayacağını, sabırlı olup çok çalışmak gerektiğini ve her geçen yılın Türkiye'nin standartlarını bir adım öne çıkaracağını kaydediyor. Avrupa Türkiye'nin katılımını reddetse bile, AB'nin talep ettiği reformları gerçekleştirdiği için ülkesinin daha iyi durumda olacağını vurguluyor.

Demokratik bir Türkiye daha fazla tartışmalara yol açabilir ve kamu tartışması Amerika'nın canını sıkabilir. Ancak, Avrupa'ya katılmak istiyorsa, daha özgür, daha istikrarlı ve daha zengin bir ülke olmalıdır. Başbakanın baş danışmanı Egemen Bağış, bu katılımın hepimizin en büyük korkusu "medeniyetler çatışmasına" karşı kullanılabilir panzehir olduğunu savunuyor.

Financial Times,6 Haziran, Syf:9

Amerikan Tahvil Getirileri Daha Fazla Düşebilir mi?

Aşağıda 4 Haziran 2005 tarihli Economist dergisinde yayımlanan makalenin bir özeti yer almaktadır. Amerika'daki tahvil getirilerinin düşüş sebeplerini irdeleyen, tahvil getirileri üzerinde küreselleşmenin etkilerinden bahseden ve tahvil getirileri ve faiz hadlerinin yapısı ve bu yapının ekonomik performansa etkileri konusunda bilgiler verilen makalede, ekonomik büyüme oranının oldukça altında kalan getiri oranlarına vurgu yapılıyor. Getiri oranlarının bir süre daha düşük seyretmeye devam edeceği belirtilen makalede bu trendin orta ve uzun dönem için ekonomik yavaşlamanın işareti olabileceğine dikkat çekilmektedir.

Düşünülmeiyeni düşünün: Amerika'nın uzun vadeli tahvil getirileri artıyor değil, azalıyor olabilir. 31 Mayıs'ta on yıl vadeli hazine tahvillerinin getirisi Şubat'ın başından beri ilk kez %4'ün altına indi. Fransa ve Hollanda'daki "hayır"lardan sonra bazı yatırımcıların Avrupa'yı terk etmelerinin yanında bazı özel durumlar var. Şubat ayından beri alışılmadık şekilde gürültülü tahvil getirileri tartışması, FED başkanı Alan Greenspan'ın kısa vadeli faizleri yükseltirken uzun vadeli getirilerin artmamasını sorguladığında birkaç desibel arttı.

Konuyla ilgili açıkça tuhaf iki olgu var. İlki tahvil getirilerinin genel düzeyi. Bunlar son zamanlardaki seviyelere göre oldukça düşük - Amerika'da, birçok kişiye göre kabaca yansıması gereken ekonomik büyüme oranından çok daha az. İkincisi getiri eğrisi, kısa ve

uzun dönemli kağıtların getirileri arasındaki fark. Eğri Amerika’da hızla yataylaşıyor. On yıl vadeli hazine kağıtlarının getirisini, iki yıllık olanlardan ayıran fark bir yıl önceki iki puanın üzerindeki seviyesinden azalarak yarım puanın altına düştü. Eğri İngiltere ve Avustralya’da yatay ve Yeni Zelanda’da ters eğimli.

[Tahvil getirileri ve faiz hadlerinin yapısı hem ekonomik performansa etkileri hem de ekonomik performans hakkında bize anlattıkları açısından önemlidir.](#) O halde mesajın açık olmaması eksiklik gibi görünüyor. Faiz oranlarının düşük olmasının ve getiri eğrisinin yatay olmasının nedeni enflasyonun genel olarak kontrol altına alınmış olması mıdır? Bunun nedeni ekonomik faaliyetlerin çökeceği beklentisi midir? Yoksa büyüme ve enflasyon arasındaki ilişki, geçmiştekine göre daha hızlı büyümenin daha yavaş enflasyonla gerçekleşebileceği şekilde az-çok kalıcı olmak üzere değişti mi?

Önce faiz oranlarının genel seviyesini ele alalım. Mayıs 2005 de yayımlanan bir makalede (From Bondage to the Promised Land/mayıs 2005) global bir banka olan HSBC’nin başekonomisti Stephen King çoğu ekonomistin getirileri öngörmede doğrunun yanına yaklaşmaktaki başarısızlığına olan şaşkınlığını belirtti. “Tarafsız” veya “Denge” faiz oranı kavramlarından (ilk önce fiyat istikrarının elde edilmesi, sonra ikincil olarak tasarruf yatırım eşitliğinin sağlanmasını) etkilenen bir çokları tahvil getirilerinin zaman içinde nominal GSYİH büyüme oranına yaklaşması gerektiğini varsaydı. Onlar son beş yıldır Amerikan tahvil getirilerini abarttılar ve aynı şeyi İngiltere’de de yaptılar.

GSYİH büyümesi ve tahvil getirileri arasındaki ilişki istikrarlı olmaktan uzaktır. Nispeten enflasyonun düşük olduğu ve ekonominin istikrarlı olduğu dönemler olan 1950’ler ve 1960’ların başında getiriler nominal GSYİH oranlarının altındaydı. 1970’ler boyunca beklenmeyen enflasyon tahvil sahiplerinin reel kazançlarını zarara çevirdi. 1980’lerde ise bu tecrübeden ağzı yanan yatırımcılar tahvil buldurmak için yüksek prim talep ettiler. Son iki yılda getiriler GSYİH büyüme oranının altına düştü. Tekrar geçmişteki bu duruma mı dönüyoruz?

Mr. King şu an dünya farklı görünse de tahvil getirileri konusunda geçmişe döndüğümüzü düşünüyor ve [on yıllık hazine kağıtlarının getirisinin 2006’da %3.5’e ineceğini](#) öngörüyor ve bu öngörüsünde de yalnız değil. Aynı şeyi bir yatırım bankası ve şu ana kadar risk seven bir tahvil spekülörü (bear¹) olan Morgan Stanley’in baş ekonomisti Stephen Roach da düşünüyor. Ama, – hepsi de normalde tahvil getirilerini yükseltecekken- Amerika’nın ekonomik büyümesi hala güçlü iken, bütçe açığı yüksek borçlanmanın devam edeceğini varsayıyorken, ticari açık doların nihai olarak zayıflayacağını ima ediyorken, yüksek petrol fiyatları enflasyonist baskıyı akla getiriyorken, neden? Küreselleşme, demografik yapı, boyun eğdirilmiş şirket yöneticileri ve [Tanrı gibi hareket eden merkez bankacılarının](#) hepsi bu seferin neden farklı olduğuna dair muhtemel sebepler öneriyorlar.

Küreselleşme en çok üzerinde durulan neden. Tahvil getirileri üzerinde etkisi çok büyüktür. Sermaye ve emeğin çok daha hareketli olması ve düşük maliyetli Hindistan ve Çin’in dünya ticaretinde yeni ağırlığı enflasyonu düşürdü. Bu yeni ticaret düzenini desteklemek için, Asya merkez bankaları tasarrufları ile dolar tahvili almaktan hoşnutlar. Ve bir ülkedeki faiz oranları diğer başka bir yerdeki faiz oranlarını öncekinden daha fazla kısıtlamaktadır. Örneğin on yıllık devlet tahvillerinin getirisinin bu hafta Şubat 2004’ten beri

¹ menkul değerlerini ilerde daha ucuza satın almak amacıyla satan kimse

en düşük seviyede olduğu Japonya'daki yatırımcılar Amerikan varlıklarına sığındı, böylece bunların fiyatlarını yükselttiler.

Dünyanın yaşlanan işgücü, tahviller için bir başka destektir. Doğum patlamasında dünyaya gelenler emekli oldukça, sermaye artışı yaratan menkul kıymetlerden (çoğunlukla sermaye payı) şimdi güvenilir gelir yaratan menkul kıymetlere (tahviller) dönme eğilimi gösteriyorlar. Aktif ve pasifi eşleştirmek için daha sıkı kuralların olması emeklilik fonlarını ve hayat sigortası şirketlerini de o yöne itiyor.

Bağımsız hareket eden merkez bankaları mensupları açıkça politik hakimiyeti sarsıyorlar ve yenilmez enflasyon savaşçıları gibi davranıyorlar. Ama bunun olumsuz yan etkileri olabilir. FED kısa dönem faizleri yükseltirken yatırımcılar ejderhanın öldürüleceği bilgisine güvenerek daha fazla uzun vadeli tahvil almak için yarışıyor. Politikadaki tüm bu sıkılaştırmaya rağmen parasal şartlar geçen yıla göre daha da gevşek.

Mr King bu değişikliklerin bir kısmının az ya da çok daimi olacağını ve **dünyada faiz oranlarının uzunca bir süre muhtemelen düşük kalacağını belirtiyor**. Bu durum ekonomik büyüme ile mi yoksa büyüme olmadan mı gerçekleşecek? Düzleşen getiri eğrisi geleneksel fonksiyonu olan ekonominin çöküntüye gittiği sinyali mi veriyor yoksa sadece enflasyonun artık bir tehdit olmadığını mı belirtiyor?

Tahvil getirileri üzerinde yapılan son araştırma finansal ekonomistlerle makro ekonomistler arasındaki mevcut ayrım arasında, bunlardan ikincisinin ekonomik değişkenlerini birincisinin getiri-eğri modeline katarak, köprü kuruyor. Üç Amerikalı ekonomistin yaptığı yeni bir çalışmaya göre, getiri eğrisi 1990'lardaki Amerika'nın durgunluğunu öngörmeye daha iyi bir gösterge iken zaman geçtikçe gecikmeli kısa vadeli faizlerin (GSYİH büyümesi ile ters orantılı olan) daha güvenilir olduğunu ortaya koydu. İki gösterge de aynı endişeli gidişe işaret ediyor.

The Economist, 4 Haziran

İtalya'nın Euro Alanı Üyeliği Tartışılıyor

İtalya Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Roberto Maroni'nin Lirete dönme konusunu referanduma sunma önerisi, İtalya'nın 12 ülkeyi kapsayan euro alanına üyeliğinin sorgulanmasına yol açıyor. Avrupa entegrasyonunun güçlü bir savunucusu olan bir ülkeden böyle bir önerinin çıkması çok şaşırtıcı bulunuyor. Maroni'nin sözleri hükümet politikasını yansıtmıyor, ancak Fransa ve Hollanda'da AB anayasasının reddedilmesinden sonra Birliğin karşılaştığı tehlikeleri ortaya koyuyor.

İtalya Başbakanı Silvio Berlusconi, ülkenin ekonomik bunalıma girmesini euro'nun dolar karşısındaki değerinin yüksek olmasına ve Avrupa Merkez Bankasının para politikalarına bağlıyor. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Roberto Maroni ise, tek paraya geçişi yönetenlerin yüzünden, euronun üç yıldır ekonomik büyümedeki yavaşlama, rekabet gücünün kaybedilmesi ve istihdam krizi ile başa çıkamadığını vurguluyor. Bu durumda en azından geçici bir süreliğine paranın ikili dolaşım sistemine (euro ve liret) dönmenin daha iyi olacağını kaydediyor.

NTC Araştırma Merkezi, İtalya'nın hizmet sektöründe faaliyetlerin yedi buçuk yılın en hızlı düşüşünün yaşandığını açıkladı. İtalya ve Almanya'nın on yıllık tahvilleri arasındaki faiz oranı farkı, yüzde 0.24 puana kadar yükseldi. Bu değer, Ekim 2002'den bu yana kaydedilen

en büyük fark olup İtalya'nın gayri safi yurtiçi hasılasının yüzde 106.6'sına denk gelen büyük bir kamu borcuna ödediği faizin oranını yansıtıyor.

İtalya'nın euro alanı dışına çıkması ülkenin borç ödemelerini artıracak. Avrupa para birliğinden ayrılmak, İtalya'yı ulusal borç faizi ödemesi ile karşı karşıya getirecek ki bu da rekabetçi devalüasyonun yarattığı avantajları azaltıyor.

Financial Times,5 Haziran, Syf:3

Blair Geri Ödeme Konusunda AB Liderlerinin Baskısı Altında

Avrupa Birliği liderleri, uzun süredir tartışılmakta olan İngiltere'nin iadeleri konusunda İngiltere Başbakanı Tony Blair'e yönelik baskıları artırdılar. Blair bütçe iadelerinden vazgeçmezse Avrupa'da daha derin siyasi sorunlar ortaya çıkabilir.

Lüksemburg Başbakanı ve AB Dönem Başkanı Jean-Claude Juncker, bütçe üzerinde anlaşma sağlanmazsa Avrupa'daki sıkıntıların büyük bir krize dönüşeceğini kaydediyor. Fransa ve Hollanda'da çıkan hayır oylarından sonra AB bütçesi ile ilgili müzakerelerde anlaşmaya varmanın imkansız olduğu düşünülüyor. Ancak, yardımcıları Juncker'in, 870 milyar euro (AB GSYİH'sının yüzde 1.06'sı) değerinde ve bölgesel harcama, ulaşım, araştırma ve dış politikaya daha az ödenek ayırarak Avrupa Komisyonunun 1,026 milyar euroluk teklifinden büyük oranda kesinti yapan yedi yıllık bütçe önerisiyle başarıya ulaşılacağından umutlu olduğunu belirtiyorlar.

Almanya'nın, harcamaların AB GSYİH'sının yüzde 1'inin üzerine çıkmasına itirazını tekrar gözden geçirmeyi kabul etmesi, 2007-2013 bütçesi üzerinde anlaşma sağlanması ihtimalini yükseltti. Ancak Schröder'e yakın kaynaklar, İngiltere'nin üçte biri Almanya tarafından finanse edilmekte olan bütçeden aldığı yıllık 4.6 milyar euro iadeden vazgeçmediği taktirde Almanya'nın da harcamalar konusunda tekrar eski pozisyonunu alacağını ifade ediyorlar.

Blair, İngiltere'nin AB anayasası referandumunu iptal etme ihtimalini dile getirirken aynı zamanda bütçe anlaşmasını da bloke ederse sıkıntılı bir konuma düşebilir. Halen G8 grubunun başkanı olan Blair, buna ek olarak 1 Temmuz tarihinde Avrupa Birliği dönem başkanlığını da devralacak. Bütçe iadesi konusunda henüz hiçbir AB üyesi ülke Blair'e destek vermiyor.

Juncker, gelecek bütçe döneminde 7 milyar euro'nun üzerine çıkması beklenen iadenin yıllık 4.6 milyar euroya sabitleyecek uzlaşma önerisi sundu. Resmi öneriye göre 2007'den sonra bütçe iade oranı yavaş yavaş azalacak.

Financial Times,5 Haziran ,Syf:1

G8'den Petrol Şirketlerine Vergi Teşvik Planı

Dünyanın en zengin sanayileşmiş ülkelerinden oluşan G8 ülkeleri (Sekizler Grubu), tüketici ülkelerde petrol arzına ilişkin sıkıntıları önlemek ve petrol rafinerilerinin verimini artırmak amacıyla büyük petrol şirketlerine vergi indirimini önerisini sunmayı ve vergi kolaylığı sağlamayı planlıyor. Petrol rafineri sektöründeki verim yetersizliği, bu yıl petrol fiyatlarının büyük oranda artmasına neden oldu ve Uluslararası Enerji Ajansı (IEA), yatırımın artırılması çağrısında bulundu. G8'in teşvik planının, gelecek ay İskoçya'da düzenlenecek G8 toplantısının gündeminde yer alması bekleniyor.

ABD'nin iki rafinerisinde ortaya çıkan tedarik sorunları, Çin'in petrol talebinin artması ve Suudi Arabistan'da resmi satış fiyatlarının aniden artmasını takiben petrol fiyatları varil başına 55.50 dolara çıkararak son altı haftanın en yüksek değerini buldu.

Vergi teşviklerinin, büyük uluslararası petrol şirketlerinin ABD ve Avrupa'daki yeni tesislere yatırım yapma konusunda isteksizliklerini ortadan kaldırması bekleniyor. Yaklaşık otuz yıldır ABD ve batı Avrupa'da yeni rafineri tesisleri kurulmuyor. Rafineri sektörü, yirmi yıl önce toplam kapasitesinin yüzde 75'ini kullanırken günümüzde yüzde 95'ini kullanıyor. Ancak Cezayir Enerji Bakanı Chakib Khelil, rafinerilerinin tam kapasitede çalışmasının kaza risklerini artıracığı ve bunun da fiyatlar üzerinde etkili olacağı uyarısında bulunuyor.

Rafineri işlemlerinin gelirleri, son yıllarda petrol şirketlerinin büyük oranda kar elde etmelerini sağlıyor. Son iki yılda petrol sanayisi büyük oranda gelişmesine rağmen ABD'de rafineri marjı varil başına 10 dolardan fazla. Günde 20 milyon varil petrol ürün tüketiminin yaklaşık yüzde 15'ini ithal eden ABD'nin rafineri kapasitesi oldukça düşük.

Büyük kazanç sağlayan petrol şirketlerine vergi indirimi sağlamak siyasi muhalefete neden olabilir. Yeni rafineri tesisleri kurma planı çevre gruplarını harekete geçirebilir. Gelecek beş yılda yapılması planlanan yeni rafinerilerin özellikle Asya, Çin ve Orta Doğu'da kurulması bekleniyor.

Petrol Sanayisi Devletin Artan Yetkilerinden Faydalanmalı

Enerji devi Royal Dutch/Shell'in hazırladığı 2025 Küresel Senaryolarında, 11 Eylül olayları ve Enron'un çöküşüyle tetiklenen "güvenlik ve güven krizinin", terörizmle mücadele etme ve piyasanın güvenliğini sağlama fonksiyonları nedeniyle devletin düzenleme ve baskı yetkisini vurguladığını kaydediyor.

Shell, 2025 senaryolarında üç ana senaryodan söz ediyor: İlk olarak, şu an küreselleşmenin gittiği yön olan devlet güvenlik kontrollerinin fazla ve iş dünyasına güvenin az olduğu bir ortama ilişkin senaryo; ikincisi, piyasa dostu senaryo; son olarak da petrol üreten ülkelerin enerji piyasalarını daha popülist hedeflerle yürüttüğü bir dünya senaryosu.

Financial Times,7 Haziran, Syf: 4

Avrupa, Birleşme ve Satın Alma Anlaşmalarında Amerika'yı Geride Bırakıyor

Avrupa'da birleşme ve satın alma anlaşmalarının değeri, borsa dışındaki şirketlerle ilgili özel sermaye alım satımlarında patlama yaşanmasından ve telekomünikasyon gibi bazı sektörlerin konsolidasyon çalışmalarından dolayı hızla yükselerek ABD'de yapılan bu tür anlaşmaların değerini aştı. Bu yıl Batı Avrupa'da değeri 232 milyar doları bulan birleşme ve satın alma anlaşmaları imzalandı. Bu durum ayın sonuna kadar devam ederse Avrupa 2003'ün ikinci yarısından bu yana ilk defa altı aylık bir dönemde birleşme ve satın alma faaliyetlerinde ABD'yi geçmiş olacak.

Anlaşmaların çoğu stratejik konsolidasyon olarak adlandırılan rakip şirketlerin satın alındığı anlaşmalardan oluşuyor. Bu yıl imzalanan en büyük anlaşmalardan ikisi Meksika şirketi Cemex SA'nın rakibi İngiliz şirketi RMC Group PLC'yi 5.5 milyar dolara satın aldığı anlaşma ile İsviçre şirketi Holcim Ltd.'in 4.2 milyar dolar

	Anlaşmalar			
	Sayı		Değer (Milyar \$)	
	2004	2005	2004	2005
Batı Avrupa	3 088	3 219	178.3	231.7
ABD	2 964	3 076	292.8	222.4

karşılığında yine bir İngiliz şirketi olan Aggregate Industries PLC şirketini satın aldığı anlaşma.

Avrupa'da özel sermaye alım-satımlarında yaşanan ani patlama, birleşme ve devralma faaliyetlerini de artırıyor. Bu yatırım ortaklıkları, büyük miktarlarda ödünç para kullanarak tüketici sanayisinden emlak şirketlerine kadar uzanan iş alanlarını ele geçiriyor.

Ortaklıklar, satın alma sürecinde hisse senedinden çok nakit para kullandıklarından dolayı özel sermaye anlaşmaları, şirketlerin yüksek değerli anlaşmaları ile kıyaslanamaz. Özel sermaye yatırım şirketleri, düşük faiz oranları ve bankalardan kredi alma kolaylığı ile Avrupa'daki en yüksek değerli anlaşmaların bazılarını yapıyor. Özel sermaye yatırım şirketleri çoklu devralma stratejileri ile tek bir şirkete odaklanmaktan çok tüm sanayilere yöneliyor.

Financial Times,6 Haziran, Syf:1,6

İngiltere Mali Hizmetler Birimi Üst Düzey Yetkilisi Citigroup'a Geçti

İngiltere Mali Hizmetler Kurumu (FSA), bir üst düzey yetkilisini daha kaybetti. Sermaye Piyasaları Bölüm Başkanı Gay Huey Evans, dünyanın en büyük mali hizmetler grubu olan Citigroup'a katıldı. Huey Evans, Citigroup'un oluşturduğu hedge fonu Tribeca Global Yönetim'de hedge fonlarının Avrupa işlemlerini yürütecek.

Huey Evans'ın ayrılığı, FSA'nın finansal hizmetler sektöründen gelen karlı tekliflerle karşılaşan üst düzey personelini elinde tutabilme kabiliyeti ile ilgili soruları akla getiriyor.

Bu ayrılış, aynı zamanda, Citigroup'un tartışmalı euro tahvil ticaretinin soruşturması bitmek üzereyken gerçekleşti. Citigroup soruşturmasına doğrudan katılmayan Huey Evans, FSA sermaye piyasaları grubunun başkanı olarak tahvil ticareti ile ilgili ilk müzakereye katıldı. Huey Evans son aylarda müzakereleri takip etmesine rağmen devam eden soruşturmalarda doğrudan rol oynamadı.

Financial Times,3 Haziran, Syf:3

YORUMLAR

Euro Alanı, Başarılı Para Birliği İçin Mücadeleye Başlıyor

Fransa ve Hollanda'nın AB anayasasını reddetmesi Avrupa'nın ve özellikle euronun geleceği hakkında endişeler yaratıyor. Ekonomistler, tek paranın başarılı bir şekilde kullanılması için gerekli ve yeterli koşulların oluşturulması gerektiğini vurguluyor. Söz konusu alan, ortak şoklarla karşı karşıya ise, mal, hizmet, sermaye ve emek piyasaları esnekse, ekonomi dinamikse ve ortak siyasi kurumların ortak kimlikleri varsa tek para kullanımı kolaylaşır. Bu koşulların yetersizliği, euro alanını şimdiki konumuna getirdi: Ekonomiler farklılaşıyor, büyüme yavaşlıyor, piyasalar işlev kaybediyor ve siyasi entegrasyon süreci tehlikeye giriyor. 8 Haziran tarihli Financial Times gazetesinde yayınlanan Martin Wolf'un bu açıklamalarla başlayan yorum yazısının bir özeti aşağıda yer almaktadır:

Tek paranın kullanımının olumlu sonuçlar doğurması için gerekli ve yeterli koşulların önemini şöyle sıralayabiliriz:

> Para birimi alanı, ortak ekonomik şoklara maruz kalırsa tek bir ülke ekonomisinin yapmak zorunda olduğu düzenlemelerin miktarı azalabilir.

>Piyasaların esnekliği ve üretim faktörlerinin hareketliliği merkez bankalarının hedeflerini gerçekleştirmesini kolaylaştırır.

>Para birliğinin ekonomisi hızla gelişirse, euro alanı içinde yapılacak ayarlamalar, durumdan etkilenen ülkelerde daha yavaş fakat olumlu gelişme sağlar.

>Bir siyasi topluluğa katılma duygusu, ekonomik şoklara uyumu sağlayan mali mekanizmaları geliştirmeyi ve üye devletlerde mali disiplini sağlamayı kolaylaştırır.

Para birliğini sürdürmenin zorlukları ne olursa olsun birlikten çıkmanın maliyeti çok daha fazla kötü görünüyor. Euro'dan vazgeçip ulusal para birimini yaratmak borç yükünün maliyetini artıracaktır. Hükümet ya euro borcunu yeni para birimi cinsinden ifade edecek ya da borcunu zamanında ödeyemeyecek, her iki olasılık da mali krize yol açacaktır. Sonuç olarak, para birimi değer kaybedecek ve tahvil faiz oranları artacaktır. Bu durumda ne olacak?

İlk olarak, euro alanının mevcut üyelerinin siyasi liderleri, para birliğinin gerçeklerini açıklamalı. Piyasanın yönlendirdiği esneklik bir seçenek değil bir gereklilik.

İkinci olarak, bu liderler ülkelerinde reform uygularken suçu Avrupa kurumlarına atabilmek için, reformları bu kurumlar aracılığıyla empoze etmekten vazgeçmeli. Bu tavır, reformun ve Avrupa'nın meşruluğuna zarar verdi.

Üçüncü olarak, euro alanının üyeleri, Avrupa Merkez Bankasını reform konusunda ciddi olduklarına inandırmalı.

Dördüncü olarak, euro alanının çekirdek ekonomileri, ekonomik ve siyasi açıdan sistemi çalıştırabileceklerini gösterene kadar alanın genişleme süreci durdurulmalı.

Beşinci olarak, euro alanı dışındaki ülkeler AB'den kaynaklanan maliyeti yüksek ve gereksiz düzenlemelerin kendilerine uygulanmasına karşı çıkmalı.

Son olarak, daha ileri bir siyasi entegrasyon olacaksa bu euro alanı içinde olmalı. Euro alanı ülkeleri birbirlerine yakınlaşamıyorsa etkili mali birliği sağlamak zor olabilir.

Euro alanı ülkeleri reformdan kaçınırsa tek para projeleri gerçekleşmeyebilir. Hiçbir para birliği başarılı ekonomik ve siyasi koşullar olmadıkça hayatta kalamaz.

Financial Times, 8Haziran

AB Liderlerinin Genişleme Başarısını Daha İyi Pazarlaması Gerekliyor

Fransa ve Hollanda'da gerçekleşen AB referandumlarında AB'nin genişleme sürecinden korkan halk hayır oyu kullandı. Avrupa'nın genişleme ihtimali özellikle kurucu üyelerin vatandaşlarını korkutuyor. Ekonomideki durgunluğun işsizliğe yol açması, genişlemiş Avrupa'nın kimliğini ve kontrolünü kaybetmesi ve kalabalık ve Müslüman ülke Türkiye'nin birliğe katılması gibi durumların yarattığı korkular, Fransa ve Hollanda'da AB anayasasının reddedilmesine yol açtı. Ancak, 1973'ten bu

yana gerçekleşen genişleme faaliyetleri, Fransa ve Hollanda halkının korkularının tam tersine istikrarın sağlanması ve refah seviyesinin artmasına yol açıyor.

Avrupa'daki genişleme faaliyetleri, güney Avrupa'daki faşist diktatörlüklerin ve doğu Avrupa'da komünist rejimlerin kökünü silerken Avrupa'yı bir bütün olarak somut yöntemlerle zenginleştiriyor. Avrupalı liderlerin birliğin en başarılı politikasını "satmamış" olmaları çok şaşırtıcı bulunuyor.

Geçen yıl gerçekleşen genişleme faaliyetlerinin öncesine bakıldığında genişlemelerin İspanyadan İrlanda'ya kadar gelişmemiş ülkelerde refahı ve kendine güven duygusunu yaydığı ve aynı zamanda mevcut üyelere yeni pazarlar yarattığı görülüyor. Zengin devletlerin fakir devletlere sağladığı AB uyum ve yapısal fonları bile, fonu veren ülkelerdeki şirketlere geri dönüyor.

Geçen yıl birliğe katılan on yeni üyenin uyum süreci zaman alacaktır. AB'nin büyük çapta güvenlik çıkarları olduğu Türkiye ve batı Balkanlar hala sıkıntı yaratıyor. Ancak, AB'ye katılan ülkeler çok hızlı geliyor. Örneğin, geçen yıl katılan ülkeler, katılımından bir yıl önce Çin'den bir buçuk kat daha fazla ABD kaynaklı şirket yatırımını kendine çekiyordu. Bu durum, "eski" Avrupa'da iş alanlarına zarar vermektense çok iş alanlarının iyileşmesini sağlıyor.

Avrupalı liderler, halkın korkularını yok etmek yerine artan göç sorunu ile ilgili korkulara teslim oluyor. Bu sorun, işçilerin serbest dolaşımı ile ilgili geçiş sürelerini ayarlayarak çözülebilir.

Genişleme sadece AB sınırlarını korumuyor, aynı zamanda refah seviyesini de artırıyor. Daha iyi iş imkanlarına sahip AB vatandaşlarının yaşam standartları artıyor. AB liderleri bu kadar olumsuz olmaksızın bunlardan bahsetmelidir.

Financial Times,6 Haziran,Syf:12

Avrupalı Liderler "Yanlış Cevabın" Sonuçlarıyla Karşı Karşıya

Fransa ve Hollanda'da AB anayasasının reddedilmesi Avrupa ideallerini gerçekleştirme ümidini ortadan kaldırıyor. Avrupalı liderler anayasaya verilen "yanlış cevabın" sonuçlarıyla karşı karşıya kalıyor. AB'nin yapması gerekenlerle ilgili olarak bir uzlaşmaya varılmasının yıllar alacağını kaydeden George Parker'ın 3 Haziran tarihli Financial Times gazetesindeki yorum yazısının özeti aşağıda yer alıyor:

Fransa ve Hollanda halkının hayır oyları anayasayı neredeyse öldürürken, Avrupa projesi ile elit tabakanın halktan ne kadar uzaklaştığı ortaya çıktı.

Dışişleri Bakanı, tam zamanlı başkanlık ve yeni oy sistemi gibi yenilikleri getirmesi beklenen anayasa eski anlaşmaların tek bir cilt halinde toplandığı 324 sayfalık uluslararası bir anlaşmadır. Bu yüzden Fransa ve Hollanda, anayasayı reddederken sadece AB'nin geleceğine değil şimdiki durumuna da karşı çıktı.

AB kendi başarısının kurbanı oldu. AB'nin tek pazar sistemi tarafından sağlanan ekonomik refah ve rahat yaşam tarzı, Avrupalı vatandaşlar tarafından çoktan kenara itildi. Birliğin vatandaşlar üzerindeki duygusal etkisi yok oldu. Vatandaşlar AB'yi bürokratik bir

makine olarak görmeye başladı. Hayır oyunu kullanmak için bir çok nedenleri olan Fransa ve Hollanda halkının ise anayasa ile ilgili korku ve şüpheleri bulunuyordu.

Fransa halkının hayır oyu kullanmasının başlıca nedenleri genişlemiş Avrupa'ya karşı duyulan güvensizlik ve Türkiye'nin AB'ye katılma ihtimalidir. Hollanda halkı ise Türk üyeliğine karşıtlığının yanı sıra euronun düşüşünden, AB'nin büyük ülkelerin egemenliği altında olmasından, Brüksel'de milli egemenliğin kaybolmasından dolayı hayır oyu kullandı.

İspanya, Portekiz, Yunanistan ve doğu Avrupa'nın refah seviyesini artıran ve bu ülkelerde istikrarı sağlayan AB'nin genişleme süreci, Fransa ve Hollanda'da çıkan hayır oylarının en önemli nedenidir. Avrupa'daki sorunların kaynağı genişleme değil yetersiz ekonomik reformlardır. Hayır oyları Türkiye, Ukrayna, batı Balkan ülkeleri ve hatta Romanya ve Bulgaristan'ı bile birliğin dışında bırakabilir.

Hayır oylarından Avrupa'nın liberal ekonomik reform gündemi de etkileniyor. 1 Haziran'da başlayacak İngiltere AB Dönem Başkanlığı, AB GSYİH'nin yüzde 70'ini oluşturan Avrupa hizmetler piyasası planını hazırlama, devlet yardımında sıkı önlemler alma ve kontrolleri kaldırma reformlarını teşvik edecek.

Hayır oyları euronun da geleceğini belirsizleştiriyor. Euro, üyelerinden sabit faiz oranları ile ortak mali kuralları benimsemelerini ve dayanışma içinde olmalarını bekleyen ekonomik ve para birliği gibi siyasi bir projenin parçasıdır.

Avrupa iş birliğinde ve güven ortamında bozulmaların olması Birliği nereye götürüyor? AB ticaret Komiseri Peter Mandelson, AB'nin vizyonunu tanımlayıp onu çok iyi pazarlaması gerektiğini kaydediyor. Serbest ticaret, serbest emek piyasaları ve Karadeniz'e kadar uzanan Avrupa fikrini benimsetecek siyasi uzlaşma ortamının sağlanması uzun yıllar gerektirebilir.

Hayır Oyları AB'ye Aday Ülkeleri Etkiliyor

Fransız ve Hollandalı seçmenlerin hayır kararı Romanya, Bulgaristan, Türkiye ve eski Yugoslavya ülkelerinin AB'ye katılım planlarını alt üst ediyor.

Romanya ve Bulgaristan 2007 yılında birliğe katılmak için Nisan ayında katılım anlaşmalarını imzaladı. Ancak yetkililer, bu anlaşmaların 25 üye ülke tarafından onaylanması gerektiği için bu ülkelerin "sürecin en zor aşaması" ile karşı karşıya olduklarını kaydediyor.

Fransa ve Hollanda'nın hayır oyları, birçok AB'ye üye devletin Türkiye'nin üyeliğini istemediğini kanıtlıyor. Fransa hükümeti Türkiye'nin birliğe katılımı konusunda referanduma gideceğini belirttiikten sonra Fransız parlamentosu anayasasını değiştirerek 2007'den sonra bütün AB genişlemeleri için ulusal referandum yapılması hükmünü getirdi. Katılım müzakerelerinin 3 Ekim'de başlamasına karar verildi. Fransa ve Hollanda'nın yanı sıra Alman Hıristiyan Demokratlar da Türkiye'nin üyeliğini etkileyebilir. Hıristiyan Demokratlar Ankara'ya tam üyelikten çok "imtiyazlı üyeliği" öneriyor.

Slovenya, geçen yıl birliğe katılmış olmakla birlikte diğer eski Yugoslavya ülkelerinin katılımından şüphe duyuluyor. Az nüfuslu olmaları katılımını kolaylaştırır da Hırvatistan, Sırbistan, Karadağ, Bosna, Makedonya ve Arnavutluk unutulma korkusu yaşıyor.

AB'ye katılımı beklenen diğeri bir ÷lke ise Ukrayna. Ancak, Ukrayna ciddi bir şekilde uyum çalışmalarını gerçekteştirse de AB'ye resmi üyelik başvurusunu henüz göndermedi.
Financial Times, 3 Haziran, Syf:13

Avrupa: Tamam mı Devam mı?

Güçlerin ve nüfusların birleştirilmesi ile ABD'den daha büyük bir ekonomiye sahip bir Avrupa Birleşik Devletleri oluşturma hayalleri kuranların bu hayalleri, Fransa ve Hollanda'nın Avrupa Anayasasını reddetmesi ile suya düştü. Anayasanın yürürlüğe girmesi için 25 üye ÷lkenin tümünün kabul etmesi gerekiyor. Dolayısıyla şu anki durum Anayasanın asla yürürlüğe girmeyeceğini gösteriyor. The Economist dergisi, 4 Haziran tarihli sayısında Anayasanın reddedilmesinin ardında yatan nedenler ve bundan sonra oluşabilecek senaryolar üzerinde duruyor. Aşağıda derginin konuya ilişkin haberinin bir özeti yer almaktadır.

Fransa ve Hollandalı seçmenlerin anayasayı reddetmesinin en çarpıcı yanı bu hayırların iki kurucu ÷lkeden gelmesi oldu. Her ne kadar Avrupa yanlıları bu ÷lkelerdeki hayır oylarının aslında hükümetlerine ilişkin memnuniyetsizliğin göstergesi olduğunu iddia etseler de yine de hayır oylarının bu kadar çoğunlukta olması Avrupa'nın siyasi elitlerinin Birliği yönetme tarzına ilişkin memnuniyetsizliği gözler önüne seriyor.

Anayasanın diğeri yerlerde onaylanması sürecine devam edilmesini isteyen çok fazla kişi var. Bu bir cesedi canlandırmak ümidiyle ameliyat etmeye benziyor. AB liderlerinin Anayasanın en azından belli maddelerini kurtarma çabası içine girmeleri de yanlış olacaktır. Daha uyumlu bir dış politika, Bakanlar Konseyinde yeni oylama sistemi, daha küçük bir Komisyon ve daha demokratik ve şeffaf yasal düzenlemeler gibi değişiklikler anlaşma değişikliği yapılmadan da gerçekleştirilebilir fakat bu, seçmenlerin düşüncelerini gözardı etmek anlamına gelir ve Avrupa hakkında oluşan elit karşıtı fikirleri daha da alevlendirir.

Avrupalı liderlerin Fransa ve Hollanda'nın hayırlarından çıkarması gereken iki önemli ders var: ilk olarak bu sonuçlar daha derin siyasi entegrasyon hayallerinin sonuna geldiğini gösteriyor. Bu nedenle Avrupa daha esnek, daha az federalist ve daha az merkezîyetçi bir kulüp olmayı tercih etmelidir. Aynı şekilde Fransa ve Hollanda halklarının kararı, bu iki ÷lkenin de içinde olduğu "çekirdek Avrupa" fikrinin de gerçekteşmeyeceğini gösteriyor çünkü bu fikir de daha az sayıda ÷lke arasında siyasi birliğin kurulmasını içeriyor.

Avrupa liderlerinin Fransa ve Hollanda'nın hayırlarından çıkaracağı bir diğeri ders ise Birliğin "subsidiarite" (yetki devri) ilkesinin doğru uygulanabilmesi için daha fazla gücün üye ÷lkelere devredilmesi gerektiğidir. Anayasa karşıtları aslında birbirleri ile tamamen zıt nedenlerle Anayasayı reddettiler. Kimileri için ret gerekçesi ekonomik liberalizm ve piyasaların serbestleştirilmesi olurken bir diğeri grubun ret nedeni Anayasanın Sosyal Avrupa modeline zarar verdiğine inanmaları idi. ÷lkeler arasındaki bu görüş ayrılıklarını gidermenin tek yolu onlara seçme şansı vermektir. Örneğin İngiltere istihdam piyasasını çalışma saatleri veya iş güvelliği gibi konulardaki AB düzenlemelerinin dışında bırakmak istiyorsa bunu yapmasına izin verilmelidir. Veya Fransa çalışanların haklarını artırmak istiyorsa buna izin verilmelidir.

Zararı Sınırlandırma Egzersizi

Yukarıda bahsettiğimiz özgürlüklerin sağlanması elbette ki herkesin istediği gibi hareket edebileceği anlamına gelmiyor. Anayasa karşıtları dahi mal, hizmetler, işgücü ve sermayenin serbest dolaşımını büyük ölçüde kabul ediyorlar. Ancak bu tür bir tek Pazar, şirketlere yönelik devlet yardımları, göçün sınırlandırılması veya rekabet kurallarının uygulanması gibi konularda politika oluşturulmasını gerektiriyor. Fransa'da Devlet Başkanı Chirac'ın Anayasa yenilgisinden sonra Başbakan olarak atadığı ve ekonomik liberalizme inanmadığı bilinen Villepin hükümeti, tek Pazar kurallarını ihlal etmenin yollarını arayacaktır. Avrupalı liderler ve Komisyon, bu tür ihlalleri ne pahasına olursa olsun engellemelidir.

Fransa ve Hollanda'dan çıkan hayır oylarının ardında yatan önemli bir neden tek Pazar kuralları sayesinde Mayıs 2004 genişlemesinde Birliğe dahil olan doğu Avrupa ülkelerinden gelen rekabet baskıları ve Türkiye'nin üyeliği ihtimali idi. Bu nedenle Avrupalı liderler, tek Pazar kurallarının ihlalinin önüne geçmek için genişleme karşıtı bir politika izlemeye karar verebilirler. Bu durumda Romanya ve Bulgaristan'ın iki yıl içinde üyeliği ve Türkiye'nin bu yılın Ekim ayında müzakerelere başlaması ihtimalleri suya düşebilir.

Genişleme, bugüne kadarki en başarılı AB politikası olmuştur. Geçtiğimiz yılki genişleme ile AB sınırları içinde bir barış ve artan refah alanı oluşturuldu ve eski kıta, ekonomik dinamizme kavuştu. Balkan ülkeleri ve Türkiye'nin üyeliği de benzer etkiler yapabilir. Türkiye'nin üyeliği ayrıca batı ve İslam dünyası arasındaki tansiyonu düşürerek stratejik faydalar da sağlayabilir. Avrupalı liderler bugüne kadar halklarına genişlemenin tüm faydalarını yeteri kadar açıklayamadılar.

Fransa ve Hollanda referandumlarından çıkarılabilecek en önemli ders ise Avrupa ekonomilerinde büyümenin desteklenmesi ve işsizliğin azaltılmasının sağlanması gereğidir. Seçmenlerin liderleri ve Avrupa Birliği hakkındaki olumsuz fikirlerinin altında yatan neden özellikle çekirdek ülkelerde ekonomi ve istihdam alanındaki başarısızlıklardır. Schröder ve Berlusconi hükümetlerinin aldığı yenilgiler de bunu gözler önüne sermektedir.

Bu başarısızlıkların çözümü ise ekonomik reform ve liberalizasyondur. Bu reçeteler İngiltere, İrlanda ve İskandinav ülkelerinde başarı sağlamıştır. Zaten bu reformlar, Komisyonun Lizbon gündeminde de yer almaktadır. Ancak Fransa, Almanya ve İtalya liderleri, bu reformları uygulamaya koymak için çabalamaları nedeniyle seçmenleri tarafından cezalandırıldıklarını iddia ediyorlar. Bu durum, diğer liderlerin de ülkelerinde Lizbon gündemi reformlarını uygulamaya koymaktan kaçınmalarına neden oluyor.

The Economist, 4 Haziran, syf: 11,12

Sosyal Avrupa'nın Sahte Zaferi

Avrupa Birliği'nin iki kurucu ülkesi Fransa ve Hollanda'da halk Birlik anayasasını reddetti. Özellikle Fransa'da hayır oylarının arkasında genç Avrupalıların "sosyal Avrupa'yı kaybetme endişesinin" yattığına inanılıyor. Financial Times gazetesi yazarı Wolfgang Munchau, 6 Haziran tarihli gazetede yayınlanan makalesinde bu konuyu irdeliyor ve Anayasaya hayır diyenlerin aslında Avrupa'nın sosyal modelini sarsacak gelişmelerin önünü açtığını ifade ediyor. Aşağıda sözkonusu makalenin bir özeti yer almaktadır.

Fransa ve Hollanda halkının AB Anayasasını reddetmesinin ardından dikkatler üye ülkelerin oylama sürecini sürdürmeye devam edip etmeyeceği konusuna odaklanırken çok daha önemli bir husus gözardı ediliyor. Referandum tartışmaları Avrupa içinde sosyal model

tarafтары ile Anglo-Saxon kapitalizm taraftarları arasındaki fikir ayrılıklarını gözler önüne serdi. Avrupa'nın geleceği şu anda Anayasadan çok bu konudaki fikir ayrılıklarının çözümlenmesine bağlı olacaktır.

Avrupa'nın genç insanları, serbest ticaret ve ekonomik reform konularına fazlasıyla ağırlık verdiğini düşündükleri anayasayı reddederek kendilerini ve Birliği küreselleşmenin olumsuz sonuçlarına karşı koruduklarına inanıyorlar. Ancak bu kararı alırken doğuracağı sonuçları tamamen yanlış hesapladılar. Fransızlar, anayasaya evet deselerdi Anglo-Saxon kapitalizme zarar verme şansları daha fazla olacaktı. Şöyle ki Fransa'dan gelecek evet, Birliğin geleceğine ilişkin sorumluluğu kamuoyu yoklamalarının büyük farkla "hayır" çıkacağını gösterdiği İngiltere'nin üzerine devredecekti. İngiliz halkının anayasayı reddetmesi durumunda da Başbakan Tony Blair, iktidardan ayrılmak durumunda kalacaktı. Oysa Avrupa sosyal modeli savunucuları hayır oyu kullanarak Blair'in iktidar süresini uzatmakla kalmayıp onu Birliğin en güçlü lideri konumuna getirdiler. Çünkü diğer büyük ülkelerin liderleri gerek Birlik bağlantılı gerekse ülke içi konular nedeniyle büyük sorunlar yaşamaktalar. Chirac, ağır referandum yenilgisinin ardından iktidardaki son iki yılını günah keçisi olarak geçirecek. Almanya Başbakanı Schröder ve İtalya Başbakanı Sylvio Berlusconi ise önümüzdeki seçimlerde büyük ihtimalle hezimet yaşayacaklar.

Fransız seçmenler, Alman parlamentosunun büyük çoğunlukla anayasayı kabul etmesinin hemen ardından anayasaya hayır diyerek "Avrupa sosyal modelinin" motoru durumundaki Fransa-Almanya dayanışmasına darbe vurdular.

Hayır oylarının ekonomik değerlendirmeleri ise çok daha vahim. Avrupa sosyal modeli savaş sonrası dönemde kıtada istikrar ve büyüme sağladı. Ancak komünizmin yıkılışının ardından büyük sorunlar yaşanmaya başladı. Son yıldır Avrupa ekonomileri istihdam ve büyüme sorunları ile yüzyüzeler. Küreselleşme ve Birliğin genişlemesi, zannedildiği gibi bu ekonomik sıkıntıların nedeni değil sadece bunları alevlendiren unsurlardır. Asıl neden Birliğin reform gerçekteşirme konusundaki yetersizliğidir. Avrupa sosyal modeli, küreselleşmenin gerektirdiklerini karşılayacak şekilde reforme edilmelidir.

Anayasanın kabulü en azından ulusal düzeyde ve Birlik düzeyinde ekonomik reform eğilimini harekete geçirecekti. hayır oyları, Komisyonun ekonomik reformlarını gerçekteşirme şansını ortadan kaldırdı.

Öte yandan geçtiğimiz hafta Avrupa Birliği Dönem Başkanı Lüksemburg'un Başbakanı Jean-Claude Juncker, Birliğin var olan yasal düzenlemelerinin sosyal sonuçlarının gözden geçirileceğini ifade etti. Bu da tek pazarı hizmetler sektörünü de içine alacak şekilde genişleten Hizmetler direktifinin iptal olacağı anlamına geliyor.

Dolayısıyla Anglo-Saxon kapitalizmine karşı çıkanlar, ekonomik belirsizliklere yol açarak Birliğin ekonomik açıdan iyileşmesini sıkıntıya soktular. Bu kişilerin anlık basiretsizliği sonucu Avrupa Anglo-Saxon kapitalizmi ile başarısızlık arasında seçim yapmak durumunda kaldı ve bu durumda hiç şüphe yok ki tercihini Anglo-Saxon kapitalizminden yana kullanacak.

Financial Times, 6 Haziran, Syf: 13

Korumacılık Kaygılarına Rağmen Sıkı Kurallar Dünya Ticaretini Ayakta Tutuyor

Dünyanın en büyük iki ekonomisi olan ABD ve Avrupa Birliği, Airbus ve Boeing teşvikleri nedeniyle birbirlerine karşı savaş açmış durumda. Her iki ülke de eleştiri oklarını dünyanın en ucuz imalatçısı Çin'e yöneltmiş durumda. Doha Ticaret görüşmeleri, sorunlarla ilerliyor. Tüm bu faktörler, dünya ticaretine ilişkin endişelere

neden oluyor. Ancak DTÖ'nün korumacılığa karşı getirdiği sıkı kurallar, ülkelerin kendi başlarına hareket etmelerine izin vermediği için ticaret savaşları engelleniyor.

Dünya ticareti uzmanları, Dünya Ticaret Örgütü'nün (DTÖ) bugüne kadar korumacılığı başarıyla kontrol altında tuttuğuna inanıyorlar. Ticarete ilişkin istatistikler, yayılmakta olan korumacılık dalgasının küresel ekonomi üzerinde olumsuz etkisi olduğu inancını desteklemiyor. Rakamlara göre son dönemlerde “anti damping” ve “koruma önlemleri” gibi korumacı uygulamalarda artış gözlemlenmedi. DTÖ'ne göre geçen yıl 135 olan anti damping uygulamalarının sayısı bu yılın ikinci yarısında 103'e geriledi.

Uluslararası hukuk firması Mayer, Brown, Rowe&Maw baş ekonomisti Cliff Stevenson, pek çok korumacı girişime karşın yasal müeyyidelerden çekinen hükümetlerin dikkatli davrandığını ve bu korumacı girişimleri çoğunlukla faaliyete dönüştürmemeyi tercih ettiklerini ifade ediyor.

2002 yılında AB, Japonya, Çin ve diğer ülkelerin ABD'nin çeliğe ilişkin uygulamakta olduğu korumacılık önlemlerinin gereksizliğini DTÖ nezdinde ispatlaması nedeniyle Amerika'da bu tür önlemleri sınırlamak durumunda kaldı.

ABD ve AB'nin bu yılın başında tekstil kotalarının kalkmasının ardından Çin'e yönelik olarak uygulamakta olduğu koruma önlemleri, ithalatı kısıcaktır. Ancak bu önlemler, sadece yıllık olarak uygulanabiliyor ve her yıl yenilenmesi gerekiyor. Ayrıca Çin tekstiline özel uygulamalara izin veren kural, 2008 yılında sona eriyor.

Serbest ticarete inanlar, genelde yasal ve adli düzenlemelerin varlığını sürdüreceğine inanmaktalar. Ancak delokalizasyon olarak bilinen iş olanaklarının başka ülkelere kaymasının da etkisiyle Fransız halkının geçtiğimiz hafta AB anayasasını reddetmesi de gösteriyor ki serbest ticaret yoğun baskı altında ve Fransa'daki referandum sonuçları ülke içindeki korumacılık taraftarlarını cesaretlendirebilir.

AB Ticaret Komiseri Peter Mandelson, gerek Avrupa'daki referandum sonuçları, gerekse ABD'deki korumacı eğilimler nedeniyle korumacılığın bir tehdit oluşturacağı uyarısında bulunurken yine de küresel ticaret kurallarının gücüne inandığını ifade ediyor. Mandelson, Birliğin son on yıldır korumacılığa karşı kurduğu mekanizmanın tüm baskılara karşı direnebileceğini kaydediyor.

Bazı serbest ticaret yanlıları, Mandelson'u liberalizasyon yanlısı ifadelerine rağmen üye ülkelerin Çin'e yönelik korumacılık taleplerine olumlu yaklaşmakla suçluyorlar. AB, bugüne kadar Çin'e yönelik iki ürün grubunda korumacı önlem aldı.

ABD tarafında ise korumacılığı kısıtlayan ticaret kurallarının etkisi daha belirgin. Kyoto iklim değişikliği protokolünü imzalamayı reddeden, Uluslararası Ceza Mahkemesine karşı çıkan, Irak'a müdahale için BM Güvenlik Konseyi kararlarını gözardı eden ABD, sadece DTÖ'nün kurallarını uyguluyor.

1980'lerde ve 1990 başlarında yaşananların aksine Amerika bugün ticaret kurallarına daha ciddi olarak uyuyor. Cumhuriyetçi Başkan Ronald Reagan döneminde ithalata ilişkin kısıtlamaları ihlal eden ve diğer ülkeleri ticaret engellerini ortadan kaldırmamaları durumunda müeyyideler uygulamakla tehdit eden Amerika, Bush yönetimi döneminde DTÖ kuralları çerçevesinde hareket etmeyi tercih ediyor. Geçtiğimiz yıl kongre, DTÖ'nün illegal olduğuna karar verdiği ihracata yönelik vergi teşviklerini kaldıran bir yasa çıkardı. Ancak bu yasa,

gerek teşviklerden yararlanan girişimciler, gerekse kongre üyelerinin bir çoğu tarafından memnuniyetsizlikle karşılandı.

ABD Temsilciler Meclisi, bugünlerde ülkenin DTÖ dışına çıkması konusunda bir oylama yapacak. Temsilciler meclisi içinde DTÖ'nün ABD'ye karşı hiçbir zaman adil davranmadığı yönündeki inanç, oylamadan evet oyu çıkması ihtimalini yükseltiyor. Ancak Kongre üyeleri, DTÖ üyeliğinden ayrılmak yerine daha çok şikayetin Örgüte iletilmesinin daha doğru olacağı inancındalar.

Amerika'da DTÖ kurallarının daha sıkı uygulanmasının bir nedeni iş dünyasının birçok aktörünün kendiliğinden korumacılıktan uzaklaşması ve DTÖ kurallarını yabancı piyasalara girmek için kullanmak istemesi olarak gösteriliyor.

ABD'nin en korumacı sektörü otomotivde bile girişimciler artık ülke piyasasını yabancı rekabete karşı korumak yerine Çin'e otomobil satışına odaklanıyor. Ayakkabı ve televizyon üretimi gibi sektörler, faaliyetlerini hızla ABD'den yurtdışına kaydırıyorlar. Ancak ticaretin liberalizasyonundan kazanç sağlamak çok da kolay değil. DTÖ'nün müeyyidelerinin girişimcilerin yeni anlaşmalar yapma konusundaki isteğini kırdığına inanılıyor. Zaman zaman DTÖ kurallarının ülke içi yasaların önüne geçmesi, ülkelerde rahatsızlık yaratıyor.

Boeing-Airbus Gerginliği Dondurucuya Kaldırılıyor

Dünya Ticaret Örgütü'nün anlaşmazlıkların çözümü mekanizması, şu ana kadarki en büyük görev ile karşı karşıya. Dünya havacılık sektörünün iki dev ismi Airbus ve Boeing'e yönelik destekler, Avrupa Birliği ve ABD'yi karşı karşıya getirdi. AB, Boeing'in 1992 yılından beri 20 milyar doların üzerinde dolaylı sübvansiyon aldığını iddia ederken ABD, Avrupa'nın Airbus'a verdiği "borçların" DTÖ teşvik kurallarını ihlal ettiğini savunuyor.

Uzmanlar, konunun DTÖ'ne taşınmasının yanlış olduğunu kaydediyorlar. Geçtiğimiz günlerde AB Ticaret Komiseri Peter Mandelson da bu konunun DTÖ gündemini meşgul etmesinden rahatsızlık duyduğunu kaydetmişti.

Anlaşmazlık konusu firmalardan biri –Boeing- sözkonusu sektörden ayrılmayı düşünmüyorsa, DTÖ'nün konuya dahil edilmesinin doğru olmadığı bildiriliyor. Ayrıca konunun DTÖ'ye taşınmasının iki tarafın karşılıklı görüşüp bir çözüm bulma ihtimalini de zayıflattığına inanılıyor.

Financial Times, 7 Haziran, Sayfa:11